

RESTABILIREA REȚELEI FARMACEUTICE ÎN MOLDOVA (ANII 1944-1945)

Nadejda Ciobanu, Ana Brumărel
Catedra Farmacie Socială „Vasile Procopișin”

Abstract

Restoring of pharmacies' network in Moldova (years 1944-1945)

The article presents some important moments of the beginning of national pharmaceutical system restoring after the ending of World War II. The study includes exact statistic of opened pharmacies and their pharmacist-managers. As information sources were used the archive materials of General Pharmaceutical Department of Republic of Moldova (archive of SA “SanFarmPrim” nowadays).

Rezumat

În lucrarea de față prezentăm unele momente semnificative ale începutului restabilirii sistemului farmaceutic național după sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Lucrarea include de asemenea statistica exactă a farmaciilor deschise, cât și farmaciștii-diriginți ai acestor farmacii. Ca sursă de informație ne-au servit materialele de arhivă ale Direcției Generale Farmaceutice ale Republicii Moldova (actualmente, arhiva SA „SanFarmPrim”).

Introducere

În conformitate cu cercetările efectuate de V. Kant și V. Procopișin (1973) asistența farmaceutică în Moldova către anul 1940 era asigurată de 130 farmacii, dintre care 65 se aflau în localitățile rurale, 32 de magazine de sanitarie și igienă, 53 de puncte farmaceutice de categoria a doua, 2 depozite farmaceutice, iar în rețeaua farmaceutică activau 254 provizori și 157 ajutoari de provizor.

Foarte mari daune s-au produs în urma acțiunilor militare desfășurate pe teritoriu pe parcursul celui de-al doilea război mondial. Trupele militare au adus prejudicii considerabile, distrugând aproape în totalitate rețeaua farmaceutică, ducând la stagnarea, ba chiar oprirea oricărei dezvoltări în domeniul farmaceutic autohton.

Din 130 farmacii, existente până la război, au supraviețuit numai 2 în or. Soroca și în or. Bălți.

Așa dar apare necesitatea stringentă de a readuce la viață, la rând cu întreaga economie a țării, și a sistemului de sănătate.

Reieșind din cele expuse obiectivul cercetării a fost: studiul și analiza informației accesibile, referitoare la primele activități de restabilire și constituire a bazei sistemului farmaceutic din republica noastră în primii doi ani de după război.

Metode folosite în cercetare: istorico-cronologică și logică.

Cercetării au fost supuse materialele de arhivă ale Direcției Principale Farmaceutice ale Republicii Moldova pentru anii 1944-1945.

Rezultatele obținute

După terminarea războiului, începe restabilirea economiei țării. Prin eforturile depuse de întreg poporul încep să se îmbunătățească condițiile de trai, să crească bunăstarea populației, să-și revină sistemul ocrotirii sănătății. Atât în mediul urban cât și cel rural se deschid instituții medicale: spitale, ambulatorii, puncte medicale, case de nașteri, dispensare; crește numărul de lucrători medicali, inclusiv medici, începe restabilirea de urgență a unităților farmaceutice. Se deschid mai multe farmacii, puncte farmaceutice, alte instituții farmaceutice.

Asistența farmaceutică este asigurată de vechii specialiști, dar și de persoane fără studii în domeniu, care constituiau aproximativ 50% din tot contingentul de cadre.

Tabelul 1

Farmacii și farmaciști (anii 1944-1945)

Perioada	Localitatea	Conducătorul farmaciei
iunie-septembrie 1944	Edineț	<i>Mucinic Ida Grigorievna</i>
	Florești	<i>Gold-Şmit Golda Iacovlevna</i>
	Molovata	<i>Stah Maria Iacovlevna</i>
	Briceni	<i>Zilber Leon Zusievici</i>
	Lipcani	<i>Diminiman Razalia Iacovlevna</i>
	Otaci	<i>Linstman Mindea Abramovici</i>
	Ocnița	<i>Midler Bruha Leibovna</i>
	Tiraspol	<i>Cerneavski Meier Gherşovici</i>
	Călărași	<i>Susleanskaia I.</i>
	Bender	<i>Coftonenco Sara Zelimanovici</i>
	Cahul	<i>Petrov Mihail Andreevici</i>
octombrie 1944	Slobozia	<i>Fedotov Daniil Davidovici</i>
	Grigoriopol	<i>Zarubin Evghenii Ivanovici</i>
	Cobîlca	<i>Sirchis Aizic Moiseevici</i>
	Rîșcani	<i>Gamarnic Nuhim Mordacovici</i>
	Leova	<i>Tismenețcaia Dusea Davidovna</i>
	Fălești	<i>Şvarţ Abraam Egrovici</i>
	Chişinău a treia farmacie	<i>Solomonovici Leib Ianchelevici</i>
	Străşeni	<i>Gherman Vladimir Iosefovici</i>
	Criuleni	<i>Laberant Leibs Grigorievici</i>
	Şoldăneşti	<i>Averbuh Ida Iosifovna</i>
	Chişinău a patra farmacie	<i>Chesler Şioma Şulinov</i>
	Comrat	<i>Cohanea Nuţ Meierovici</i>
	Volontirovca	<i>Haham Mordco Şimtovici</i>
	Peresecina, punct medical	<i>Cremer Sara Ghenţiomovna</i>
noiembrie- decembrie 1944	Teleneşti	<i>Solomonovici Leib Ianchelevici</i>
	Corneşti	<i>Felstein Abraam Meierovici</i>
	Căușeni	<i>Ştraher David Iacovlevici</i>
	Raşcov	<i>Boldarev David Mironovici</i>
	Cinşăuți	<i>Vainstein Livşa Livovna</i>
	Stolniceni	<i>Chijner Sirota-Rahili Iosifovici</i>
	Vulcăneşti	<i>Şteinberg Volf-Meier Gherşovici</i>
	Bălţi, baza medicală	<i>Gherşenzon Moişa</i>

În luna iunie 1944, în oraşul Soroca unde, de altfel, este deschis și primul depozit farmaceutic (numit – bază medicală), își începe activitatea Direcția Principală Farmaceutică a Narcomatului Sănătății a RSSM - organul de coordonare farmaceutică, care emite primele ordine, cu referire la activitățile de restabilire a rețelei farmaceutice. Primul conducător al Direcției este farmacistul R. Şor, urmat din iulie 1945 de către farmacistul G. Leibman.

Din informațiile culese din Registrele de Ordine ale Direcției Principale Farmaceutice a Narcomatului Sănătății al RSSM pentru anii 1944-1945, putem evidenția numele acelor farmaciști, majoritatea de origine ebraică, care au fost delegați în localitățile republicii pentru găsirea posibilităților de organizare și deschidere a noilor farmacii.

În tabelul 1 este prezentată perioada de deschidere, localitatea și farmacistul – conducător al farmaciei respective.

Persoanele numite în funcție de conducători erau obligate în termeni foarte reduși (15-30 zile) să amenajeze localul farmaciei și să organizeze activitatea farmaceutică propriu zisă.

Ca exemplu cităm ordinul nr. 2, care prevedea: «По Главному Аптечному управлению Молдавской ССР от 19 июня 1944 года. На должность зав. аптекой гор. Единцы Бельцкого уезда назначить с 19 июня 1944 года провизора тов. Мучник Иду Григорьевну, на какую-либо

возлагается обязанность по организации аптеки. Аптека должна начать функционировать не позже 1-го июля 1944 года...».

Continuarea tabelului 1

Pe parcursul anului 1945	Zgurița	<i>Titerman Feiga Gherșovici</i>
	Baimaclia	Informația lipsește
	Chișinău, a cincea farmacie	Informația lipsește
	Chișcăreni	<i>Cozma Alexandru Ivanovici</i>
	Sculeni	<i>Dobriș Grigorii Isacovici</i>
	Congaz	<i>Șmacov Alexandru Nichitovici</i>
	Bulboaca	<i>Lijman Riva Gherșovici</i>
	Bujor	Informația lipsește
	Drăgănești	<i>Mazur Ana Abramovna</i>
	Durlești	<i>Sosnovski I.</i>
	Gotești	<i>Vehter Iancheli Chivovici</i>
	Susleni	– <i>Lemberg P.M.</i>
	Nezavertailovca	Informația lipsește
	Tiraspol, a doua farmacie	<i>Rațcovschii Grigorii Isacovici</i>
	Bălți, a doua farmacie	<i>Golban Taisia Chirilovna</i>
Chișinău, farmacia de pe lângă Institutul de Medicină	<i>Bromberg I.F.</i>	

Pe parcursul anului 1945 au mai fost deschise 3 magazine de igienă și sanitarie – în orașele Chișinău, Tiraspol și Rîbnița.

Prin ordinul nr. 66 din 25 septembrie 1944 Direcția Principală Farmaceutică este transferată împreună cu baza medicală la Chișinău.

Ordinul despre redeschiderea uzinei farmaceutice „Farmaco” datează din 07.12.1944 și conține informații despre personalul numit în funcțiile respective ale uzinei. La 11 decembrie 1944 director al uzinei este numit provizorul Pascari David Izrailevici, aflat, de facto, la conducerea ei de la 1 decembrie 1944. Aproximativ peste 1 an, la 3 noiembrie 1945 director al uzinei este numit Vinogradschii Lev Mironovici.

În 1945 rețeaua farmaceutică din Moldova depășește de 1,5 ori numărul stabilit de farmacii până la război.

Tot atunci (conform ordinului nr.1 din luna ianuarie a. 1945) a fost definită numerotarea oficială unică a farmaciilor de pe întreg teritoriul republicii. În tabelul 2 sunt prezentate localitățile și numărul farmaciilor respective:

Reorganizarea ocrotirii sănătății rurale a ridicat calitatea asistenței medicale pentru toată populația. Un rol important aparține farmaciilor raionale centrale, care coordonau și controlau din punct de vedere organizatoric și metodic activitatea farmaciilor rurale, și, în același timp, organizează consultații, ședințe pentru a favoriza schimbul de experiență cu farmaciștii-diriginți ai farmaciilor rurale.

După cum reiese din ordinul nr. 254 din 24 august 1945 (consacrat unui an de la eliberarea or. Chișinău de sub ocupația fascistă), către această zi în republică au fost restabilite și și-au reluat activitatea 75 farmacii, Depozitul Farmaceutic Central, două baze medicale, 2 magazine de sanitarie și igienă, și-a reînceput activitatea uzina „Farmaco”. Menționând munca cu abnegație a tuturor lucrătorilor farmaceutici din republică, sunt evidențiate persoanele, care au adus un aport deosebit procesului de restabilire și bună funcționare a sistemului farmaceutic și anume: conducătorii farmaciilor nr.: 3 (Ferdman L.I.), 7 (Kalihman), 8 (Cerneavschii), 15 (Grabovschii), 48 (Loberant), 51 (Verlonov), 63 (Kiriuticov), 4 (Gherovici).

Pe parcursul anilor 1944-1945 în țară au fost restabilite și și-au început activitatea 150 de puncte farmaceutice, care asigurau cu medicamente populația din localitățile, unde lipseau farmaciile.

Numerotarea oficială a farmaciilor din localitățile republicii

Chișinău 1,2,3,4,5	Caprești 28	Taraclia 52
Soroca 6	Dondușeni 29	Ciadîr-Lunga 53
Bălți 7	Bolotino 30	Bravicia 54
Tiraspol 8,9	Râspopeni 31	Cimișeuți 55
Rîbnița 10	Glodeni 32	Stolniceni 56
Orhei 11	Sîngerei 33	Romanovca 57
Călărași 12	Cotuijeni 34	Căinari 58
Leova 13	Voroncău 35	Șoldănești 59
Rezina 14	Jura 36	Cobîlca 60
Bender 15	Slobozia 37	Mereni 61
Cahul 16	Grigoriopol 38	Taraclia 62
Dubăsari 17	Kotovsk 39	Baimaclia 63
Criuleni 48	Nisporeni 40	Vulcănești 64
Camenca 18	Telenești 41	Strășeni 65
Ungheni 19	Peresecina 42	Rașcov, Camenca 66
Briceni 20	Rîșcani 43	Congaz 69
Edineț 21	Cornești 44	Bulboaca 71
Lipcani 22	Tîrnova 45	Bujor 72
Fălești 23	Volontirovca 46	Vadul lui Vodă 73
Vadu-Rașcov 24	Cimișlia 47	Drăgănești 74
Otaci 25	Drochia 49	Durlești 75
Ocnîța 26	Comrat 50	Nezavertailovca 76
Florești 27	Căușeni 51	Bălți 77, 78

În **concluzie** am putea menționa, că totalitatea de acțiuni efectuate și schimbările produse în sistemul farmaceutic în perioada anilor 1944-1945, cu certitudine, au constituit temelia dezvoltării ulterioare în acest domeniu, iar aportul persoanelor, care au contribuit la aceasta este evident și incomensurabil.

Bibliografie

1. Кант В.И., Прокопишин В.И. Медицинская и лекарственная помощь в Молдавии. Кишинев, «Карта молдовеняскх», 1973, 170 стр..
2. Прокопишин В.И. Лекарственная помощь в системе советского здравоохранения, Кишинев, «Штиинца», 1982, 158 стр.
3. Книга приказов по Главному Аптечному Управлению Молдавской ССР на 1944 год.
4. Книга приказов по Главному Аптечному Управлению Молдавской ССР на 1945 год.